

तन्निर्वापक

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[Handwritten signature]

சென்னை, 20-12-2019

by K. Padmanabha Rao
Biblith 1900.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

తత్త్వత్రయ సిద్ధాంతము. ౨౪

అవరవస్తువేంకట రంగాచార్యులయ్యవారలుగా
 ఐరాంధ్రమహీమండనాయమానంబైన విశాఖపత్త
 నంబున నవతరించి సహజనిరంకుశ ప్రజ్ఞచే సకలశా
 స్త్రములందు ననగళపాండిత్యము సంపాదించి సకల
 మతమర్త్యులై యనేకగ్రంథములరచించిపాశ్చాత్య
 దేశీయులచే మెప్పులుపడసి మనచక్కవర్తిని గారిచే
 నొసంగబడిన మహామహిమాపాథ్యాయ బిరుదంబు
 ను వహించియు విలసిల్లియుండిరని యందఱకుద్వేలం
 బెకదా! వారిదాహితుడను సంతేషాసియునైన నా
 కువైదిక మతంబుల మర్తంబులనుపదేశించియున్నా
 రు మరియువారు రచించిన యార్షమతసంగ్రహము
 ముక్తిమార్గసంగ్రహము ఈశ్వర మార్గసంగ్రహము
 మొదలైన గ్రంథంబులజదివియు గ్రహించియునున్నా
 డ. వానిననుసరించి తత్త్వత్రయ సిద్ధాంతమనునుప
 న్యాసమును వ్రాయుచున్నాను

ఈయుపన్యాసము యుక్తిమార్గమున బుద్ధితో
 యోచించువారి కందఱికిని విననింపుగానుండు.

(౨)

ప్రపంచసృష్టి మొదలు అనాదిగా వచ్చెడి జీతమె
 ద్దియు లేదనిన యంత మెల్లరకు విశదమేకదా. అన
 సృష్టి రానురాను బుద్ధితత్వమభివృద్ధి జెందుచున్నయ
 ది. వెనుకటి మతములందు యుక్తి బాధ లున్నయెడ
 గొత్తగొత్త మతము లేర్పడుచుండును ఇందుకు దృ
 ష్టాంతము ప్రతిజంతువునకును నేత్రములకు గిరణము
 లున్నవనియు ప్రతిపదార్థముతోను నాకిరణములునం
 బంధించుటచే బదార్థములు కనబడుచున్నవనియు దా
 ర్శికాదిసిద్ధాంతము. ప్రతిపదార్థమునకు గిరణములు
 న్నవనియు నవి నేత్రగోళముమీద బ్రసరింపగానే ప
 దార్థజ్ఞానము గలుగుచున్నదనియు నిప్పటి వారిసి
 ధ్ధాంతము ఇందుకు తొలి రామానుజ సిద్ధాంతా
 ను సారంబుగ నీ కర్తవ్యతయ వాదులు జ్ఞాన కిరణము
 లు నేత్ర రంధ్రముల ద్వారా ప్రసరించి పదార్థము
 లతో సంబంధించుటచే బ్రత్యక్ష జ్ఞానము కలుగుచు
 న్నదని చెప్పుచున్నాడు. పూర్వ సిద్ధాంత ప్రకార
 ము పదార్థముల కిరణములే మన నేత్రగోళములమీద
 బడుటవలన బదార్థజ్ఞానము కలుగుచున్నదనిన యెడ
 వస్తువుల దూరత్వ సమీపత్వాదులు గ్రహించుటకు

పపత్తిఁజూరామానుజ సిద్ధాంతమునందునలె సుబోధ
ముగనుండదు. కావునబ్రతియంశము విమర్శించినశొ
లది దేటపడును.

శ్లో॥ నసందృశేతిన్య తిరూపమన్య నచక్షుషా
పశ్యతికశ్చనైనఁ హృదామనీషామనసాభి
కౌప్త్యాయపవంచిదురమృతాస్తేభవన్తి.

అర్థము॥ ఈభగవంతునకు దర్శనార్హమైనరూపములే
దు కావుననితని నెకండును నేత్రముచే జూడజాల
దు. భక్తియుక్తమైననిశ్చలమైన మనస్సుచే గల్పింప
బడురూపముగలవాడు ఎవ్వరిట్టివానిగానుపాసించు
చున్నారో వార మృతులగుదురు.

శ్లో॥ పరఃపరాణాం పరహుషమాత్మా

త్వనన్ధితః॥ రూపవర్తాదనిర్దేశ

విశేషణవివర్జితః ॥

అని త్రివిధువురాయు సగ్రహూతమున రెండవ
యథాయము పండెండవశ్లోకము, దీనియర్థముః
ఉన్నొప్పుననువులకంటె నుత్కృష్టుడు తనకంటెవై
పద్మపులేచి సర్వస్వావకుడు తనకంటెనయాధారభూ
తుడు రూపము వర్ణము అనగాబాహ్యవాది వర్ణము

(౪)

మొదలైన వానిచే నిర్దేశించుటచే విశేషించుటలే
వాడు అనగారూపవర్ణాదిశూన్యము రూపమేగా న
శృతియు వర్ణములనగా దెలుపునలుపు మొదలగునా
శ్లో! నతేరూపంసచాకారో నాయుధాని

నచాస్పదం తథాపిపురుషా

కారోభక్తానాంత్యంప్రకాశస్తేయ

అర్థము! నీకురూపములేదు. ఆకారములేదు ఆయ
ధములులేవు. స్థానములేదు. అయినను జరుషాకా
మగా భక్తులకు బ్రకాశించుచున్నావు. అనిజితలే
బాచరాత్రములో జేప్పం బడుచు -

ఇట్లుతైత్తిరీయములోనాదిపురాణములలో ను
టియగు శ్రీవిష్ణుపురాణములోనును జితం తేస్తాత్రీవ
లోనును జెప్పబడియున్నది. ఇందుకుబ్రహ్మసూత్రం
లు" అరూపవదే వహితత్పధానత్వాత్, తదవ్య
మాహహి, అపిసంరాధనె ప్రత్యక్షానుమానాభ్యామ్
ఇత్యాదులు. కావునరూపాదులు సర్వవ్యాపకుండై
భగవంతునకు నియతములుగావు.

యైక్తి నిజముగానిలిచెడితత్వములు ప్రకృతి,
వ, చరమాత్మలనిమూను-వీనినిబోధించు సిద్ధాంత

(x)

శ్రవ్యత్రయ సిద్ధాంతమనబడును. ఈసిద్ధాంతము వేదములో బ్రధానముగా బ్రతిపాదింపబడినది. యుక్తులచే బాధింపబడనిది.

శ్రు॥ తురంతప్రధాన మయ్యతాత్పరంహరః॥ తరంతానావీశతేదేవ పకః॥ అర్థము-ప్రధానమనగా ప్రకృతి. అదిక్షణక్షణము మార్పుగలిగినది- హరుడనగా జీవుడు. ప్రకృతినిదనకు భోగ్యముగా హరించుచున్నందున హరుడనబడుచున్నాడు. ఆప్రకృతిజీవులను ఒక్కడేవుడు స్వాధీనముజేసికొనియున్నాడు.

శ్రు॥ ప్రధానక్షేత్రజ్ఞ పతిస్సతేశః॥ ప్రకృతిజీవులకీ శుడు గుణవంతుడైనయీశ్వరుండు. శ్రు॥ భోక్తాభోగ్యంప్రేరితా రంచమత్వా జన్తంతస్తే నాన్మృతత్వమేతి॥ ప్రకృతిజీవపరమాత్మలను దెలిసికొనిధ్యానంచ యందుచేద్యపుడై ముక్తి నొందు.

మూడుతత్వములను గనుగొనుటకు బ్రధానములైన ప్రమాణములు మూడు. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, శబ్దము, తానుస్వయముగా ననుభవించుటప్రత్యక్షము. అట్లుకొన్నియంశముల ననుభవించి వానిలన గొన్నియగోచరములైనవానిని సాధించుటయే

(౬)

నుమానము వర్వతమందు బొగచేసగ్నిని సాధించిన
ట్లు-ఇట్లుతాను తెలిసికొనినదానినొరులకు జెప్పటశబ్ద
ము. ఈశబ్దమువినియితరులుదీనిచుర్థమును గ్రహించు
కొందురు గనుక శబ్దమును బ్రమాణము తాననుభ
వించుటకును దానూహించుటకును వాటముగాని
యంశముల విషయమున నిది ముఖ్యమైన ప్రమాణ
ము-ఈశబ్దమందు నష్టిక లేనివానికి అనగా నీమాటచె
ప్పినవాడు వెట్టివాడు, శత్రువు, అసత్యవాది, మో
సగాడు నను సంశయ మించుకయు గలిగిన వాని
బ్రమాణముగానేరదు ఆవాక్యముచెప్పినవాడు తెలి
యనప్పుడును వానియర్థములు యుక్తివిరుద్ధములుగా
నియెడలను నట్టివి ప్రమాణములగుచున్నవి. భగవ
తుని కరుణచే యోగములో మహర్షులకు స్ఫురింపజే
యబడిన వాక్యములు వేదములు. అవి ముఖ్యప్రమా
ణములు

ఏనిలోబ్రత్యక్షము ముఖ్యప్రమాణముగా గలది
ప్రకృతి. ఆనుమానము ముఖ్య ప్రమాణముగా గల
వాడు జీవాత్మ. శబ్దప్రమాణము ముఖ్యముగా గల
దనవాడు పరమాత్మ. లోకములో మనకుగోచరము

(2)

చున్నదంతయు బ్రకృతియె కావున నదిప్రత్యక్షసిద్ధము.

జీవాత్మతనకుదాను గోచరుడగుచున్నను ననాది
యగు నీశరీరసంబంధముచే నట్టిప్రకృతికన్న దాను
వేఱని వివేకింపశక్తిలేకున్నయది కావునననుమానశ
బ్ధ ప్రమాణములలో దేనిచేనైన దెలిసికొన వలయు
ను. వానిలోననుమానము ముఖ్యము ఎట్లనగాదేహ
ముకన్న నాత్మవేఱుగాకున్నయెడ తాల్యమున నను
భవించిన వానినన్నిటిని జ్ఞాపక ముంచుకొనువాడెవ
డు ఇదిగాక చూడవలెనన్నప్పుడు చూచుటయు విన
వలెనన్నప్పుడువినుటయు చేయవలెనన్నప్పుడు చేయు
టయు మొదలగువానికి గర్తయెవడు వాయించువా
డులేనిచో వాద్యముమోగనట్లు జీవాత్మలేనియెడల
పిస్తీష్కములో జ్ఞానశక్తియుగలుగనేరదు. ఏకగ
చ్ఛనితులలోనె యొకడు బుద్ధివంతుడగుటయు నె
డు బుద్ధిహీనుడగుటయు నొకడైశ్వర్యవంతుడగుట
యు నొకడుదరిక్రమడగుటయు చదువుకొనినను నొకడు
ద్యావంతుడగుటయు నొకడు విద్యావిహీనుడగుట
యు నితారతమ్యములు వారివారికర్తారతమ్యము
లబట్టికాని వేఱుకారణముచేగానేరదు. కర్తములక

గా జీవులు పూర్వజన్మమునండిలి యనుభవములయొక్క వాసనలు అనగా సంసారములు వానిననుసరించి నఫలముల ననుభవించుటకు దగిన శరీరములనే మరలబరిగ్రహించును- శరీరములు నశించునవి కావున నాత్మయొక్క ధర్మముగానుండవలెను.

ప్రతివస్తువునకు స్వరూపనాశములేదు- ఆకృతులకు వేరువేరుమార్పులు గల్గుచుండును అదియే నాశమునంబడును ఇదియే రామానుజులవారిసిద్ధాంతము ప్రకృతిశాస్త్రములోనును నిటుల నేనిష్కర్షింపబడినది.

శబ్దప్రమాణము అనగా వేదము ముఖ్యప్రమాణముగా గలవాడు పరమాత్మ. ఇందుకనుమానప్రమాణము సహకార్యమైయుండును ఎటులన అణుప్రమాణమగు మట్టివిస్త్రముచుండిగొప్పనృక్షముగల గుడున్నది. స్వచ్ఛవీజసూత్రము స్త్రీగర్భమునబడిః క్వచ్ఛప్రలో విడితక్రియమగు మానవశరీరమేర్పడుచున్నది తనలోడుడుగుచు సూర్యునిచుట్టుభూమియుభూమిచుట్టు జలదండిచు సరిగా నాయాకాలములకుజ్జలవచ్చుటయువరుసతప్పకయున్నరాయణ దక్షిణాయములును రాత్రీ పగళ్ళును ఏర్పడుచున్నవి. వేసవి

మోక్ష శీతకాలములు నాలుగేసి మాసములయిన
 తోడనే చెప్పి పంపినట్లు వచ్చుచున్నవి. ఇట్టియనే
 కములైన విచిత్ర) సృష్టులతో నిండి యున్న యీ ప్ర
 పంచములో, పృథివ్యాది గోళంబులచే తన పదార్థ
 ములగుటచే నట్లులెక్కకునరిగా మొకదానిమొకటి త
 గులకుండ సరివేగముతో నెట్లుతిరుగుచున్నవి. అచేత
 కములగువరమాణువులన్నియుసంఘీభవించియిట్టిగో
 లాకార మేర్పడుటకెట్లువీలగును. గాలననీయణువుల
 నుజేర్చి గోళములులేయువాడును నట్టిగోళములననం
 తములుగ సృజించువాడును సృజించియొకదానిమొక
 టియనునరించునట్లు కాలనిర్ణయమున ద్రిష్టవాడును
 నాగోళములయందు నానావిధములగు జంతువులను
 వానివాని కర్మానుగుణంబుగ బుట్టించువాడును మోక్ష
 కుండి తీరవలయునని నిశ్చయింపవలయును గానా ఇ
 త్యాది తర్కములను సహాయముగా చేసికొని మూల
 రమాన్నిను శబ్దప్రమాణము సాధించుచున్నాడని.

ఇట్టిశబ్దప్రమాణమునకు బ్రత్యక్ష బాధితముగానియు
 క్తిబాధితముగాని కల్గినచోన్యంతరము వర్తించితా
 త్పర్యభేదమును గల్గించుకొనవలసి యుండును అట్టిక

(౧౦)

భక్తులెయ్యగ్గవాడములు పంచరత్నతాదులలో నీతి
ధనమై జంతువులుమానవులవలె వ్యవహరించినట్లు
పుబడియున్నరీతిని వేదములలోనును నిందియము
ను బ్రాణవాయువును డమలోనెవడు గొప్పతారని
వాదపడినట్లును సోమలతను గాయత్రి తెచ్చినట్లు
హంసలుమాటలాడుకొనినట్లును ఇత్యాదికథలురత్న
బోధనార్థమై చెప్పబడియున్నవి పావలోబ్రత్యక్షవిశ
ధము స్పష్టమేగదా;

యక్షిపిరోధములెట్టివియన- ఉపనిషత్తులలో
ర్చిరాదిమార్గము ప్రతిపాదించడియున్నది. అనగా
క్షిపిందువాదా యామార్గముననే వైకుంఠమునకు
ఇగసియు నామార్గములో సూర్యుని పిమ్మట జంతు
తెందుని చెప్పబడియున్నది. అటులనే విష్ణుపురా
ణములో గూడ సూర్యునికన్న జంతుడు మీది వాడ
యై బెద్ద గోమయము వ్రాయబడి యున్నది. శ్రు
ద్ధులైన వాగ్వి యున్నారు. ఆ ర్యభట సిద్ధ
త ప్రకారమును భాగవత చార్య సిద్ధాంత ప్రక
రమును యూరపు దేశీయుల ఖాగోళ శాస్త్ర ప్రక
రమును జెందు సూర్యుని కంటే ఖాగోళ దిగిర

మై భూమిని అట్టుచున్నట్లును భూమి కంటెనున్న
 గోళమనియును జెప్పబడియున్నది. ఇందుకు సూ-
 ర్యచంద్ర గ్రహణములే సాధకములు చంద్రుడు సూ-
 ర్యనికంటె జిన్నపాడనుటను గంకణగ్రహణమేవల్ల
 జేయుచున్నది. గంకణగ్రహణమనగా సూర్యుని
 సరిగాజంద్రుడు వచ్చివపుడు సూర్యనియొక్క చు-
 ర్యభాగములు ప్రకాశమానములై మధ్యను జంద్రు-
 డాచ్ఛాదించిన సూర్యభాగమునకు ప్రకాశములేనందు-
 లట్లు ప్రకాశభాగము గంకణమువలె కలయముగా
 కన్పడినందున గంకణ గ్రహణ మనబడుచున్నది. ఇవి
 చున్నియు దూరగ్రాహియను యంత్రముచే బ్రత్యక్ష-
 ముగాగనుగొనవచ్చును భూమిసూర్యనిచుట్టును దిరు-
 కి కి స్థిరముగనున్న యెడ నయినములు వేసవి కుదల
 పకాల భేదములు నెట్లేర్పడును. ఇప్పుటివిషయకులెవ్వ-
 టను సూర్యునిపైని జంద్రుడున్నాడని చెప్పిన నప్పుక-
 గొవుటయేగాక మిగుల నగుదురు.

కావున సర్పిరాదిమార్గమున ముక్తి కేగుపురుషుడు
 సూర్యునకువైది జంద్రుని బొందుననుటకు భావమేమి-
 గా బృహదారణ్యకములోను చ్ఛాందోగ్యోపనిష-

(౧౨)

త్తులలోను జెప్పబడిన యర్హిరాచితో మొదట నర్హిస్థు
ను బిమ్మటనవాస్సును పైని శుక్లపక్షమును దరువాతన
తల్లి గాయథకాలమును నట్లున్నట్లు సంవత్సరమును న
ట్లునియాదిత్తుని ననంతము చెంద్రుని బొందుచు
నీరీతిని బై కబోచువున్నాడని చెప్పబడియున్నది వీని
లో నుదహరించబడిన కాలములు మార్గములుగానం
గున వేదాంతరూపా కాలాభిమాని దేవతలను
మార్గమధ్యమున గలియుచున్నాడని చెప్పదురు అం
దువలన నేమిలాభము ఏలాగునను శక్తిమునకు వేటి
గ్ధమును దేయింపనియెయున్నది. సంవత్సరమున కంత
యు నభిమాని మగు ధృతయందులోని భాగమైన
యాత్రుమానములకుగూడ దానేదేవతగాదా- ఇటు
లనే యుత్తరాయణమున శుక్లపక్షము, శుక్లపక్షము
లాది నము జేరినపెగదా! దెప్పింపదేవతల నెప్పకొని
నెప్పుడు ననంతములగు సిమిలములకును క్షణములకు
నుగూడ నొక్కొక్క పేరుపెరితలు మంపరుకాబో
యి! కాలవంతెను గారికది కన్న పరమాత్మయిం
దగా నిండెనుదేవతల నొక్కచేట యమియిత్తము
గొనుచును గనుక పేరియెక్కుయ పేమిగదా-

ముక్తికై పరమాత్మను ధ్యానించువానిజ్ఞానాభివృ
 ధ్ధియొక్క తారతమ్యమిట్లు వర్ణింపబడినది. అర్చిస్తూ
 గా జ్వాలి. మొదట చిన్నజ్వాలవలెవానికి జ్ఞానప్రకా
 శము స్వల్పముగా గలుగుననియు నటుపిమ్మట నొకవ
 గటివెల్తురంత ప్రకాశముగలుగుననియు, నటుపైనిశు
 క్లపక్షులనాటివెల్తురంతయు దరువాత నుత్తరాయణ
 పు వెల్తురంతయు నటుతరువాత సంవత్సరపువెల్తురంత
 యును బిదపసూర్యునిప్రకాశమంత జ్ఞానాభివృద్ధియు
 మ గల్గును. అట్టిజ్ఞానప్రకాశమువలనగలుగు నానంద
 మును జిగ్రుడుడుగాహపించిరి- కాపున సూర్యునిపైని
 జిగ్రుని బొందుచున్నాడనగ జ్ఞానప్రకాశమువలన
 నానందమును బొందుచున్నాడని యాయుపనిషత్తుల
 కు భావము. ఆచంద్రునితరువాత వైద్యుతుడును నమా
 నవపురుషుడు ముక్త పురుషులను బ్రహ్మమును కేర్చు
 నన్నందునకు భావమేమన జ్ఞానప్రకాశమువలన నా
 నందముగిరిగియుండగా వైద్యుతుడు-సర్వప్రకాశకు
 డైనట్టియగుచునువపురుషుడు- (మోనవుడుకాని పరమ
 పురుషుండు, నానా. అ. త్కారమొసంగి బ్రహ్మనుభవ
 మున భగవద్యును- ముక్తినిసంపాదని భావము

(౧౪)

కాన నర్పిరాదిమార్గమని యొకమార్గముగాదనియు
జ్ఞానాభివృద్ధినినర్పించినదనియు చెలియవచ్చుచున్నది
ఇది ము క్తిమార్గసంగ్రహములో నూచింపబడినది-దీ
నిపి బ్రతిమైన ధూమాదిమార్గమును నిట్లనే కనుగొన
వలయును. అచ్చట న్జ్ఞానాభివృద్ధిగా వర్ణింపబడినది

ఈ యర్పిరాదిమార్గమనున బైకుంతలోకముం జెందు
వనియు నది మన శిరస్సువకుటై గా సూర్యలోకమై
యున్నదనియు అచ్చటను నిక్కడి వలెనే సగరమం
టప గోవింద ప్రాకారాదు లున్నవనియు విష్ణు మూ
ర్తి త్రివిధేవి భూమివి నీలాదేవి మొదలైన పరిజననం
ఘముతో నాస్థానముగా శేషశయ్యపై నిసూర్పుం
డియున్నాడనియు వైష్ణవులు శెప్పుచున్నారు శైవు
లు కైలాసలోకమును వర్ణించియున్నారు. ఒకరిమ
త మొకరికిబొందక కలహములలో బెక్కుమంది మడి
సిరి. ఏరిందగినట్లు పురాణముల గూడ గర్భితములగు
టయకాక వరస్పరవిరుద్ధములై యున్నవి. శ్రుతులలో
మను "నబ్రహ్మనేశానః" "శివపత కేవలమ్" అనివిరో
ధాభాసములుగా గొన్ని వాక్యములున్నవి. ఏనిని బు
చ్చుకొని జుంతమట్టును బరస్పరవైరము లభివృద్ధితో

(౧౫)

దేను. ప్రకృతి శాస్త్రములును వానికి దగిన యంత్రసాధనములును బూర్ణముగానున్న యీ కాలములో ననుమతవిరోధములు నశింపనియెడ పూర్వము జెప్పిన ల-మహాద్గులకు యోగశక్తి యుండుటచే వారలచే దేశించిన వేదములు ప్రకృతి శాస్త్రముల కనుగుణములయియే యున్నవి వాని యర్థములును ఎనుకూలముగా పఠించి దగియె యున్నవి శుశ్రూషతో గాని పురాణములలోగాని యుక్తులకు విరోధమొంది యది తొలగింప వలయుగాని వాక్యములను బ్రక్షిప్తములుగానే యెంచవలెను. అవి యోగశక్తిగల మహాపురుషులచే రచింపబడనివిగానే రుక్మిణి నెంచవలయును. ఒక ప్రదేశమునకు వానావిధమాగళములు పుట్టుదు ర్వాననలన్నియు నిశ్శేషముగా దొరికిన రమానందము నొందుటకై యనేకమాగ్ధములు కల్పితములై యున్నవి.

ఇట్లుగాక శ్రీ వైకుంఠమును నగరంబున్న యెడ రది మన కేవలై పున నున్నది. మన శరీరపుష్కల ప్రగానుద్వదని చెప్పినచో రాత్రివేళ భూమి లెలఁగిపై నందున మీరు చెప్పినది ఓక్కమాటిపోయినది భూమి

నూర్యో డేవైపుర నున్నాడో యా దిక్కున నున్నదో
 ని వక్కాణించితిరేని నూర్యని చుట్టును భూమి తిరి
 గుటచే నుత్తరాయణ దక్షిణాయనములు గలుగుచు
 న్నవి. అప్పుడు భూమికి నూర్యుడున్న దిక్కిది యని
 యేర్పడ లేదు. దిక్కే యేర్పడనిచో నాలోకము
 నందలి తోటలు శుకశారికాది పక్షులు వ్యభిచా
 య ప్రాకారములు మనశరీరములవలె హస్తప్రాదా
 మలతోనున్న శరీరములు నదీ తటాకాదులు నెట్లు
 విద్ధించును. మనమిట్టివానలతో నున్నవారముగాన
 వచ్చుటను నిట్లనే వదార్థము లున్నవని మన బోధి
 తు ధ్యానార్థమై శ్రుతి పురాణములలో గల్పింపబడి
 నవి కావుననే శ్రీ భాష్యములో రామానుజుల వారు
 “ పరంజైమినిర్ముఖ్యత్వాత్ ” అను సూత్రము యొ
 క్కు వ్యాఖ్యానమున “ స్వేచ్ఛాపరికల్పితాః స్వసా
 ధారణాః అప్రాకృతాశ్చ లోకా సాత్త్వికాయన సు
 త్తి ” అని సెలవిచ్చిరి.

ఆ కల్పనలలో గొన్ని రూపక సిద్ధాంతమును బట్టి
 మిగుల సరసముగానుండును. ఎట్లయినా సంస్కృతభా
 శులో గొన్ని శబ్దములు పుంలింగములుగాను గొన్ని

శ్రీలింగములుగాను నుండుటంబట్టి వాని యర్థములు
 పరస్పరము దంపతులుగా బుర్రాణములలో గల్పింప
 బడియున్నవి. — నృష్టాంతము, విష్ణు పురాణములో
 నధర్మము బ్రహ్మవలన నురయందు బుట్టింపబడినదని
 యునాయధర్మముయొక్క భార్యహింసయనియుహిం
 సకు గుమారు డనృత మనియు, ననృతము యొక్క
 కుమారుడు భయమనియు నిట్లుగా జెప్పబడినది. అ
 టువలెనే విష్ణుపునకు లక్ష్మీయు భూమియు నీశయుభా
 ర్యులుగావర్ణింపబడెను. భార్యయనగా స్వాధీనమైన
 ది లక్ష్మీయనగావైశ్వర్యశక్తి. అనగా నీశ్వరత్వాసా
 భారణ నిరూపకములైన కల్యాణగుణాదులు. భూమి
 యనగా బ్రకృతి నీశయనగా నవిద్య అది శేషుడనగా
 నాకాశము. దానికంతములేదుగాన ననంతుడని పేరు
 మనము చూచుచున్న వదార్థములను భగవంతునకు
 సవయవములుగావర్ణించిరి. ఇందుకుశ్రుతి-”ద్యౌర్జ్వా
 థాచక్షుషీచంద్రసూర్యా, ఇత్యాద్యవనిషద్వా
 క్యములుచు బ్రమాణములు ఊర్ధ్వలోకము శిరస్సునకు
 గిరీటము గాను, జంద్ర సూర్యులు నేత్రములుగాను,
 సంధరిక్షము మధ్య ప్రదేశముగాను, భూమి పాదము

(౧౫)

లుగాను వర్ణింపబడినది. ఇట్టియ కయవములతో విష్ణు
మూర్తి యాయాకాశమునకు నడుమనుగుటచే నా
దిశేనునిమిష్యు విష్ణువున్నాడనియు వర్ణించిరి.

వేదమున గరుత్మాంతసిగావర్ణించి యందులో బ్రతిపా
దుగ్నడ నందున వానికి వాహనముగా వర్ణించిరి ఇందు
కుటుంబ - సుపర్ణాసి గరుత్మాంత్రీదృత్య శిరోగాయ
క్రందనమునర్జితమున నామతే తనూర్వామదేవ్యం బృ
హద్రథితే రెపయో యజ్ఞాయజ్ఞయంపుచ్చంధదాగం
న్యంగానిధిష్ఠయాశఫాయజ్గాంషి నామసుపర్ణాసిగ
రుత్మాంత్రీ దివంగచ్చసువవతః, అని-

ముఖ్యముగా బురాణాదులలో ముప్పాతిక భాగ
ము రూపకములయని స్పష్టముగా నన్వయించును అ
ట్టికవిసలైనానాటక నిటవలవారిలో నాభావములు
కైయనివారు నిజమని నమ్ముచున్నారు- పాపముల
నోగొట్టుకొనుటకై యక్షాదులను విధించి దానియు
సభికుడిపుట్టుటకై స్వర్గలోకాదులున్నవని యెట్లు
మృకపుట్టించిరి భక్తి యభివృద్ధి జేయుటకై వైకుం
ఠాదిలోకములున్నవని తత్త్వజ్ఞులైనదాదులకు నక్ష
రము బుట్టించుటకై వర్ణించిరి కాలక్రమమున నభి

(౨౦)

తుడు ప్రత్యక్ష గోచరుడగుచున్నాడని చెప్పదురు. ఇట్టిధ్యాన మభివృద్ధి జెందినయెడనితర వాంఛలందు మన సంతమాత్రము వెళ్ళదు క్రమమున నిశ్చేదము గానశించి పోవును.

కట్టిధ్యానమునకు భగవదంతఃకూతులైనరామ కృష్ణాదులరూపంబులు ముఖ్యంబులు- ఈధ్యానము మిక్కిలి సులభముగా గుదురుటకైయాలయములలో సర్వావిగ్రహములు ప్రతిష్ఠింపబడి యున్నవి- ఉపాసకుని ధ్యానమహిమచే భగవంతుడచ్చట విశేషసన్నిధానమును సకల్పించును అసగా నాస్థలములకు వచ్చి వందనపూజనాదికములు చేసినవారియిష్టములను భగవంతుడొసంగుచుండును. అందుచేనచ్చట విశ్వాస మభివృద్ధియై భక్తి పెరిగిన యెడ నీ సంసార మందలి యితర వ సనలన్నియు గ్రమమ గాదగ్గను.

ఈలోకమునందు సగుణోపాసన జేయువానిని ముక్తి దేహలో సగుణానుభవమును గేవలతత్త్వత్రయోపాసకునికి దత్త్వత్రయానుభవ రూపమై పల్యంబును లభించును. శ్రీ “ అధాక్రతురిస్త్రిన్లోక ఫలమోభవతిరథేతః ప్రేత్య పతి, అని యెట్లయిపాసనజేయ

(౨౧)

వానికి ముక్తిలో సజ్జీయనభవము గల్గునని యర్థము. ఈ యంశములు ముక్తి సంగ్రహములోను ఈశ్వర సంగ్రహములోను, వివరింపబడెను, భ్యానమువలన కమవాసనలు నిశ్శేషముగా నుడిగిపైని ముక్తిగలుగును. ఆ ముక్తిజెందునపుడు భగవత్కృప యావశ్యకముగాన దానిని విరజాయించి రూపించిరి. ప్రకృతికిని ముక్తికిని నది సరిహద్దుగా వేదాంతులు చెప్పుచున్నారుగదా కావున విరజయనగారజస్సలేనిది. అట్టి నిష్కళంకమైన భగవంతుని దయను నదిగావణించిరి. కరుణాప్రవాహమని నది కలదుగదా; నదిపుట్టినచోటనుండి మనయొద్దకుబ్రవించినట్లు సామ్యమునుబట్టి నదియై నది. దానిలో మునుగుటయనగా మగ్నుడగుట- ఇత్యాదులు హాసించుకొనవలెను.

ఇట్టి భ్యానము నిర్వస్తుముగా గలుగవలెనని భగవంతుని బోధించు శరణాగతిజేయుట ప్రవృత్తి దీని యంగప్రవర్తయని వాడుదురు.

సృష్టికర్తయైన ముక్తిపాథకమనియు బ్రవన్ననకీ శరీర వసానముందె ముక్తియనియు భగవతి

తు డంజలి మాత్రమునకే . ముక్తి సుసంగుననియు
 నాను సంకీర్తనమునకే ముక్తి సుసంగుననియు జెప్పు
 మాటలన్నియు నాతనిదయను వణింపచెడి యతిశ
 యోక్తులు . కావుననేముచికుందులు **వి**శ్వస్థులైనా
 రిపాదములమీదబడి ముక్తినిగోరినందుకు జన్మాంతర
 మునగాని యీజన్మమునగలుగదని నెలవిచ్చిరి . ఇంక
 నునాతనికి గర్భవాసన లుండిపోయినందున నప్పుడు
 లభింపలేదు . గాన నెన్ని జన్మములవైన నీ కర్మనా
 సనలు నిశ్శేషముగా నశించినగాని ముక్తిరారేర
 దుమగము మగల జన్మము గెప్పుచుండుటకునవియెవి
 త్తములు . ఆవిత్తములకు నింపనేయవలయునను
 భేయక కొందఱు పంచసంస్కారముల నెన్నికైన
 బాహ్యచిహ్నములే ముక్తి నాసకములని భ్రాతృ
 చున్నారు సత్యవర్తన భక్తిపూర్వకము చేసినట్లగు
 ప్రపల్లవలన ముక్తిగలుగునుట నిరసనకాదు .

భగవంతునకు నీప్రకృతి . చులు పరీరసములని వే
 దములో జంతర్యామి బ్రహ్మజానులలో యధ్యక్ష
 ధీపీ శరీరమిత్యాదివాక్యములలో విప్రులుకలసి పో
 మెట్లుచరతంత్రవేదా యట్టివనిష్ఠులందున్నవైయు .

నూపుడైన జీవుడు తనసంకల్పద్వారా శరీరమృత్యు
 పడిపించుచున్నాడో యారీతి నే భగవంతుడు తనసంక
 ల్పమాత్రమైన బ్రపంచమును సాడిపించుచున్నాడు.
 ఈపూర్ణ సామ్యమునుబట్టి ప్రపంచమంతయు భగవం
 తునికి శరీరమనిరి వేదమునకర్థము అంతటనున్నది
 యున్నటుల జెప్పవలయుగాదు. ఉపనిషత్తులలోనూ
 కిచోట అనిగా ఛాందోగ్యములో మూడవప్రపాఠ
 కములో పంచామృతవఖండములో, “తే అండకపాతర
 జతంచనువర్ణంచా భవతాంతద్యద్రజతం నేయంపృథి
 వీ యత్సవర్ణగ్ం సాద్యాః అనువాక్యములో నీ బ్ర
 హ్మాండమనకు వెండి బంగారములతో బైకప్పు క్రింది
 కిప్పు నున్నవని చెప్పబడినది వెండియనునది భూమియ
 నియు బంగారమనునది యంతరిక్షమనియు వెంటనేవి
 విరింపబడినది. అవివరణవాక్యము లేనియెడ మోస
 పోషముగదా. కావున సర్వశాఖాప్రత్యయన్యాయ
 మైన పన్ని చోట్ల నున్నవాక్యములను నేకీభవింపజే
 సేసి తాత్పర్యము వర్ణింపదగినది

కాగా దేలిసిద్ధాంతము లెవ్వయన—ప్రకృ
 తియైన పునూర్తలు ప్రత్యేకించి వెవ్వేలు స్వభావ

(౨౪)

ముఖ్యో నున్నవనియు బరమాత్మ యంతట వ
 చియున్నాడనియు జీవాత్మల యనుస్వరూపు
 సంఖ్యాత్మలై యంతటనున్నారనియు బ్రకృతియె
 పరమాణువులును ససంఖ్యాతమఖ్యలై యంతట
 వనియు, బ్రకృతి, స్వరూపపరిణామము గలది.
 దుస్వభావపరిణామము గలవాడు. దీపమునక
 లిగెల నిలు స్వరూపుడైనయాజీవునకు జ్ఞానప్ర
 డ్దయి నొని యుండుననియు నాజ్ఞానమునకు సంకో
 ళములు గలిగియుండుటచే బంధమొక వ్య
 నియు బరమాత్మ సర్వవ్యాపకుడు, సర్వజ్ఞుడు,
 కల్యాణగుణాకరుడు, హేయప్రత్యనీకుడు,
 కల్పగు, అతని సంకల్పముచే సృష్టిస్థితి సంహ
 లు జరుగుచుండుననియు నొక్కడే దేవుడుగ
 నేక దేవతలులేమి వేతే యతనికొక స్థలమ
 యు నీ జీవాత్మలనాది కమ వాపనలచే ద
 ంబుగ. శరీరమును భగవత్సంకల్పా య
 బిగ్రహించుచున్నారనియు. ఇటుల సనేక
 లననాదిగ సంసారదుఃఖము ననుభవించుచ
 యు—కావున నీ సంసారము దొలగించుట

ననలనుబోగ ట్టుకొనుట కై చిత్తశుద్ధికై భగవంతు
 వంచిరూపము నుగల్గించుకొనిరూపమునైన
 రీక కేవల తత్త్వత్రయ స్వరూపము నైనను ననవర
 గావన జేయుచు జిత్తమందేకాగ్రత గలిగి శబ్దాది
 యరుచి నెక్కుకట్టిగా నశింపజేసికొనుచు గా
 ధాదులను నిర్మూలము జేసికొనుచు సదాచార
 భక్తులై యింద్రియములను స్వాధీనముజేసి కొనుచు
 కై భగవత్కథలను వినుచు వాఁ యాద్యులలో
 తునికి స్థాప ములైన రూపములను దర్శనము
 యుచు సగాన దేవుడు భగవంతుని శరణాగతిజే
 యు గ్రహ క్రమముగా వాంఛలను దొలగించుకొ
 న్నాడే జన్మమందైనను లేక మరు జన్మమందైనను
 తక్కిపచే దప్పక ముక్తిజెందును, అనగా నిశ్చే
 గా గర్భవాసనలు బోవలయునుట.

సహకర్తవ్యం కృత్య శ్చిద్ధి నిలంతాగచ్ఛతి
 ని భగవద్గోలలో జన్మనస్టు ముక్తివాదవిగ
 మత్నించు వానికా యన్న మున్నుమను పర్యర్థ
 నెరదు. క్రమక్రమముగా వ్యాజించును.

సమాప్తము.